

Trójwarstwowa struktura informacji w treści wypowiedzi

Abstrakt

Koncepcja trójwarstwowej struktury informacji w treści wypowiedzi powstała w wyniku badań prowadzonych w duchu transdyscyplinarnym przebiegającym przez nauki takie jak: lingwistyka, psychologia, logika oraz informatyka. Wchodząca w jej skład i powstała już w latach 1990. teoria meta-informacyjnego koncentrowania uwagi (MIC - akronim od ang. *Meta-Informative Centering*) zapożyczyła z psychologii pojęcie centrum uwagi oraz - z informatyki pojęcie informacji, umożliwiając w ten sposób traktowanie tzw. "struktur informacyjnych" czy też "struktur tematyczno-rematycznych" w ścisłej zależności od form wypowiedzi kanonicznych (jako wyrazu predykcji). Istotną cechą teorii MIC jest więc odniesienie do predykcji, a w szczególności do języka logiki klasycznej (logiki predykatów pierwszego rzędu).

W świetle teorii MIC "struktury informacyjne" jawią się właściwie jako struktury meta-informacyjne (a więc przedstawiające "informacje o informacjach") wobec orto-informacji (informacji właściwej; tj. ram sytuacji, jej typów i aspektów, ról, zakotwiczenia w czaso-przestrzeni itp.) zawartej w wypowiedziach językowych. Warstwę orto-informacji bada - rozwijana obok teorii MIC - semantyka asocjacyjna (*Associative Semantics - AS*). Zaś wyjściowej roli w strukturze treści informacyjnej wypowiedzi upatruje się w para-informacji ("informacji związanej z jakąś inną - choć podobną do niej - informacją").

Aby ująć kompleksowo struktury informacji (meta-, para- i orto-informacji), jakie stanowią treści wypowiedzi językowych, jako podstawowych składników informacji, użyto tzw. "pojęć formalnych" należących do bujnie rozwijającej się w informatyce nowej dziedziny badań zwanej analizą pojęć formalnych (*Formal Concept Analysis - FCA*).

Najważniejszymi operacjami (odpowiedzialnymi za strukturę informacji w treści wypowiedzi) są: (a) selekcja (budowanie pojęciowych dziedzin zainteresowania w warstwie para-informacji), (b) konfiguracja (budowanie relacji między pojęciami w warstwie orto-informacji) oraz (c) koncentrowanie (wtórna selekcja pojęć celem przekazu w warstwie meta-informacji), natomiast najważniejszymi operacjami (odpowiedzialnymi za strukturę wypowiedzi językowych) są: (a) zagnieżdżanie (budowanie pojęć i jednostek wyrażen w przekroju poprzez warstwy) i (b) enkapsulacja (wyznaczająca przestrzeń konceptualną oraz łącząca reprezentację konceptualną z językiem).

W artykule przedstawiona została jedna z wielu dziedzin zastosowania opisanych podstaw teoretycznych, a mianowicie: szyk wyrazów w typologii lingwistycznej. Badania uwzględniające wyżej wymienione trzy rodzaje informacji stanowią przyczynek do budowy spójnych ram teoretycznych dla programu Gramatyki Rozproszonej (tj. wielowarstwowej gramatyki z uogólnioną idiomatyką).

Włodarczyk, André & Włodarczyk, Hélène. 2016. [Trójwarstwowa struktura informacji w treści wypowiedzi - szkic o programie Gramatyki Rozproszonej](#), *Investigationes Linguisticae*. Institute of Linguistics, Adam Mickiewicz University, Tom XXXIV, Poznań 2016.